

Викривачі корупції та гарантії їх захисту за законодавством України

2019

Хто такий викривач?

Викривач – особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою (ч. 1 ст. 53 Закону України «Про запобігання корупції»).

Викривач – це

працівник?

будь-яка особа?

Викривач – фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання.

(з 01.01.2020 року)

Про що повідомляти?

Корупційне правопорушення – діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Правопорушення, пов'язане з корупцією – діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 України «Про запобігання корупції», за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Інші порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції»: недотримання вимог щодо прийняття антикорупційної програми, проведення спеціальної перевірки, проведення службового розслідування, забезпечення каналів для повідомлень, притягнення до дисциплінарної відповідальності за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення тощо.

Яким чином повідомити?

спеціальні телефонні лінії

офіційні веб-сайти

засоби електронного зв'язку

*(ч. 4 ст. 53 Закону України
«Про запобігання корупції»)*

НАЗК, інші державні органи, органи влади АРК, органи місцевого самоврядування забезпечують умови для повідомлень їх працівниками про порушення вимог Закону іншою особою, зокрема через:

Канали для повідомлень:

Внутрішні канали повідомлення – способи захищеного та анонімного повідомлення інформації, яка повідомляється викривачем **керівнику або уповноваженому підрозділу (особі)** органу або юридичної особи, у яких викривач працює, проходить службу чи навчання або на замовлення яких виконує роботу.

Регулярні канали повідомлення – шляхи захищеного та анонімного повідомлення інформації викривачем НАЗК, іншому суб'єкту владних повноважень, до компетенції якого належить розгляд та прийняття рішень з питань, щодо яких розкривається відповідна інформація. Регулярні канали обов'язково створюються **спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції**, органами досудового розслідування, органами, відповідальними за здійснення контролю за дотриманням законів у відповідних сферах, іншими державними органами, установами, організаціями.

Зовнішні канали повідомлення – шляхи повідомлення інформації викривачем через фізичних чи юридичних осіб, у тому числі через засоби масової інформації, журналістів, громадські об'єднання, професійні спілки.

(ч.1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» з 01.01.2020)

Гарантії захисту викривачів

Інформація про викривача може бути розголошена лише за його згодою, крім випадків, встановлених законом.

(ч. 3 ст. 53 Закону України «Про запобігання корупції»)

Повідомлення про порушення вимог цього Закону може бути здійснене працівником відповідного органу без зазначення авторства (анонімно).

(ч. 5 ст. 53 Закону України «Про запобігання корупції»)

За наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції, або їх близьких осіб, у зв'язку із здійсненим повідомленням правоохоронними органами до них можуть бути застосовані заходи, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві».

(ч. 2 ст. 53 Закону України «Про запобігання корупції»)

Гарантії захисту викривачів

Викривач або член його сім'ї у зв'язку з повідомленням ним про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою не може бути:

звільнений чи примушений до звільнення;

притягнутий до дисциплінарної відповідальності;

підданий з боку керівника або роботодавця іншим негативним заходам впливу (переведення, атестація, зміна умов праці, відмова в призначенні на вищу посаду, скорочення заробітної плати тощо) або загрозі таких заходів.

(ч. 3 ст. 53 Закону України «Про запобігання корупції»)

Гарантії захисту викривачів

У разі звільнення без законної підстави або незаконного переведення на іншу роботу, у тому числі у зв'язку з **повідомленням про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції»** іншою особою, працівник повинен бути **поновлений на попередній роботі** органом, який розглядає трудовий спір.

У разі наявності підстав для поновлення на роботі працівника, який був звільнений у зв'язку із здійсненням ним або членом його сім'ї **повідомленням про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції»** іншою особою, та за його відмови від такого поновлення орган, який розглядає трудовий спір, приймає рішення про **виплату йому компенсації у розмірі шестимісячного середнього заробітку**.

(ст. 235 Кодексу законів про працю України)

Гарантії захисту викривачів

Постанова Верховного Суду
від 15.08.2019 у справі
№ 815/2074/18

НАЗК може бути залучено як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача у справах щодо застосування керівником або роботодавцем чи створення ним загрози застосування негативних заходів впливу до позивача у зв'язку з повідомленням ним або членом його сім'ї про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою

(ч. 3 ст. 49 Кодексу адміністративного судочинства України, ч. 2 ст. 53 Цивільного процесуального кодексу України).

Правовий захист викривачів

З 01.01.2020 викривач матиме право:

- на безоплатну правову допомогу у зв'язку із захистом прав викривача;
- на залучення адвоката самостійно та отримання відшкодування витрат на адвоката у зв'язку із захистом прав особи як викривача, витрат на судовий збір;
- на представництво НАЗК його інтересів у суді.

Хто отримає винагороду?

З 01.01.2020 право на винагороду матиме викривач, який повідомив **про корупційний злочин**, грошовий розмір предмета якого або завдані державі збитки від якого у п'ять тисяч і більше разів перевищують розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на час вчинення злочину **(10,035 млн. грн)**.

Розмір винагороди становить 10 відсотків від грошового розміру предмета корупційного злочину або розміру завданих державі збитків від злочину після ухвалення обвинувального вироку суду та не може перевищувати трьох тисяч мінімальних заробітних плат, встановлених на час вчинення злочину **(12,5 млн. грн)**.

Суд встановлює конкретний розмір винагороди, що підлягає виплаті, з урахуванням критеріїв персональності та важливості інформації.

(ст. 130-1 Кримінального процесуального кодексу України)

Нові повноваження уповноваженого підрозділу

- з 18.10.2019: **забезпечення захисту** працівників, які повідомили про порушення вимог Закону, від застосування негативних заходів впливу з боку керівника або роботодавця відповідно до законодавства щодо захисту викривачів

(п. 7 ч. 1 ст. 13¹ Закону України «Про запобігання корупції»);

- з 01.01.2020: 1) **організація роботи внутрішніх каналів повідомлення** про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону, **отримання та організація розгляду** повідомленої через такі канали **інформації**;

2) **співпраця з викривачами, забезпечення дотримання їхніх прав та гарантій захисту, передбачених законом**;

3) **надання методичної допомоги та консультацій щодо повідомлення** про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону **та захисту викривачів, проведення внутрішніх навчань** з цих питань.

(ст. 53⁹ Закону України «Про запобігання корупції»).

Дякую за увагу!